

Kur mot vitenskapelig skråsikkerhet

Gro Walø-Syversen

Tidsskrift for Norsk psykologforening

Henrik Berg minner oss på det usikre i den psykologiske vitenskapen, og oppfordrer til vitenskapsteoretisk selvrefleksjon.

BOK *Vitenskapsteori i psykologiske fag* **FORFATTER** Henrik Berg **ÅR** 2023 **FORLAG** Fagbokforlaget **SIDER** 255

I papirhaugen jeg har liggende fra profesjonsstudiet finnes nonsens-artikkelen «Transgressing the Boundaries – Toward a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity» av fysikeren Alan Sokal. Artikkelen ble akseptert av et tidsskrift for kulturstudier, men var en parodi av relativistiske postmoderne perspektiver, der selv naturlovene kunne forstås som sosiale konstruksjoner (Scott, 1996). Jeg forsto ikke rekkevidden av Sokals spøk da, men fant trøst i den fordi jeg var frustrert over enkelte pensumartikler som brukte matematiske begreper på områder de ikke passet inn. Under lesingen av *Vitenskapsteori i psykologiske fag* fikk jeg et gjensyn med Sokals artikkel. Sokal-spøken fremheves som en sentral historisk referanse når man er opptatt av vitenskapelige praksiser, og som en god illustrasjon på at vitenskapelige kulturer har sine sårbarheter (Berg, 2023, s. 45).

Forfatter Henrik Berg er psykolog og professor i vitenskapsteori. Bergs doktorgrad undersøkte evidensbasert praksis som ramme for psykoterapeutisk praksis, og munnet ut i boken *Evidens og etikk: Hva er problemet med evidensbasert praksis i psykologi?* i 2020. Med andre ord er Berg en faglig ressurs og kilde til kritiske perspektiver på psykologien og psykologers praksis. I *Vitenskapsteori i psykologiske fag* fortsetter Berg sitt prosjekt, og fører leseren stadig gjennom vitenskapsteoretiske perspektiver og filosofisk bakteppe for psykologien som vitenskap.

Rask vei til dannelsen

Hvilke typer klasseinteresser gjenspeiles i forskningen? Hva kjennetegner vitenskapelige fremskritt i psykologien? Dette er eksempler på vitenskapsteoretiske spørsmål Berg stiller i boken (Berg, 2023, s. 23). Jeg forstår Bergs mål som å gi en bred og balansert vitenskapsteoretisk presentasjon og forståelse av psykologi. Forfatteren er skikkelig, gjør rede for sine valg og opplyser leseren om fagfilosofiske uenigheter. Det gjør boken pålitelig og transparent. Den uttalte målgruppen er alle som er interessert i psykologi. Her får man ikke dybde, men bredde, introduksjon og oversikt. Berg uttrykker at vitenskapsteori er viktig som korreksjon og faglig dannelsen gitt den psykologiske kunnskapens gjennomgripende rolle i det moderne samfunnslivet. Skrivestilen er pedagogisk og flyter lett, og det er en god jobb med tanke på den kompliserte filosofien han presenterer.

Den nødvendige kritikken

Psykologien omfatter flere perspektiver på mennesket og metoder – vi er naturvitenskap, samfunnsvitenskap og humaniora. Berg viser nøytralt frem perspektivene, og gir innblikk i feltenes metoder og sentrale filosofiske grunnlag. Psykologifagets bredde krever spesialisering og gir rom for konflikt – mellom akademiske disipliner og kulturer, f.eks. humaniora og naturvitenskap – og mellom kliniker og forsker. I en påminnelse om at komplekse problemer og faglig innovasjon krever åpenhet og forståelse på tvers av disipliner, siterer Berg fra den kjente 1959-forelesningen «De to kulturer» av C.P. Snow:

Jeg tror det intellektuelle liv i hele det vestlige samfunnet i stadig sterkere grad holder på å splittes i to motpoler. (...) Ved den ene polen finner vi de litterære intellektuelle som tilfeldigvis begynte å kalle seg «intellektuelle», som om det ikke fantes andre. (...) [V]ed den andre polen finnes vitenskapsmennene, deriblant fysikeren, som er de mest typiske. Mellom

de to motpolene er det en avgrunn av gjensidig mangel på forståelse – tidvis (særlig blant de yngre) fiendtlighet og motvilje, men framfor alt manglende forståelse. (Berg, 2023, s. 30)

Bergs bok øker forståelse. Vi bør forvalte psykologiens kompleksitet på en måte faget fortjener, og Bergs bok er et godt sted å starte.

Dette kunne vært en pensumbok for et samlet emne jeg gjerne skulle hatt som student

Dette kunne vært en pensumbok for et samlet emne jeg gjerne skulle hatt som student. Bokens styrke er at den dekker et område som mangler i norsk fagprosa. Den gir bredde, er oversiktlig og lett å lese. Boken kan nok bli for knapp for personer som er godt inne i materien, men det er i og for seg ikke en svakhet. Forfatteren er tydelig på hvem som er målgruppen, og jeg mener boken oppfyller sin funksjon på disse premissene. Mye er kjent fra forberedende for både samfunnsfagene og humaniora, men fordelene er at alt er samlet og kontekstualisert til psykologisk vitenskap, med eksempler fra vårt eget fag. Det gjør informasjonen personlig relevant og lettere å gripe og forstå.

Berg skriver at dannelsens vei aldri slutter. Den krever en stadig vitenskapsteoretisk refleksjon over de store spørsmålene i nye kontekster (s. 239). Klinikere og forskere er forpliktet til å ha et kritisk blikk på egen virksomhet, men den akademiske dannelsen kan fort glippe i en hektisk hverdag. Det er lett å glemme at det finnes andre relevante perspektiver der ute som kan være nyttige kilder til utvikling i egen tenkning. Henrik Bergs bok kan både friske opp hukommelsen og motvirke faglig skråsikkerhet. Han minner leseren om det usikre i psykologisk vitenskap, og om samspillet mellom forskning, politikk og verdier. Berg inviterer oss til å bruse litt mindre med de psykologfaglige fjærene.

Merknad. Ingen oppgitte interessekonflikter.

Referanser

Scott, J. (1996, 18. mai). Postmodern Gravity Deconstructed Slyly. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1996/05/18/nyregion/postmodern-gravity-deconstructed-slyly.html>